

בכח פרישה רעיונית

שבחרו בצורות אלו: „פורשים“, מבטא לא רק את הפרישה ממושגי הישוב על מדיניות החוץ, אלא גם את הפרישה מעצם צורת המאבק המפלגתי שאינה נושאת שום פרי בארץ הזאת. עקרונה של האופוזיציה הרביזיוניסטית שימשה נסיון אכזבה. סיסמת כיבוש הקונגרס הציוני על ידי הצה"ר היתה רק המשך של סיסמת כיבוש הקהילות של הציונים בגולה. גם בגולה מה שהושג הושג מחוץ למסגרות של הגולה המאורגנת ולמרות הנציגים הציונים בפרלמנטים. האכזבות מהנסיונות האלה והחמרת המצב המדיני חייבו את הדרך החדשה. רק פרישתם מן המסגרת המפלגתית המקובלת אפשרה לפורשים להיות קובעי עובדות של ממש. גם המתנגדים החריפים ביותר קשה להם להוכיח כיצד היו מגיעים ליציאת הבריטים והקמת המדינה אלמלא אותן „עובדות של ממש“ אשר הפורשים הכתיבו אותן לשלטון הבריטים. לפורשים לא היה אז שום נציג באסיפת הנבחרים ואעפ"כ נשמע קולם יותר מקולם של כל המדברים גם יחד באסיפה זו. ואלו היום יושבים מנהיגיהם אחר-כבוד בכנסת — ואין קול ואין עונה.

אין כל ספק ששרש איבתה העמוקה של מפלגת השלטון לפורשים ועקשנותה חסרת-הטעם כביכול לא להכיר ביבול מעשיהם, שאותו קצרה במוידיה, נעוץ בעובדה שבנגוד לכל אויביה הפנימיים הקודמים היו אלה לא מפלגות ולא עסקנים אלא קובעי עובדות שנטלו את היזמה לידיהם.

גם בעת ששמחה מפלגה זו, בדיעבד ובמסתרים, על השגי המחתרת — הרי עצם העובדה שלא כתוצאה מיזמתה באו אלא כפרי תכניותיו העצמאיות של יריב יהודי עצמאי — היה בה כדי למחות כל עקבות של שמחה כזו כלפי חוץ.

כשאנו שואלים את עצמנו מה נתן ומה הוסיף לישוב ולעם המאבק הבין-מפלגתי שהתנהל בארץ מראשית ההתנחלות שלאחר מלחמת העולם הראשונה ועד הימים האלה — מחובתנו להשיב ללא פקפוק: לא כלום. מעולם לא קבע קיום המפלגות בארץ שום עובדה ממשית ואנו רשאים לומר כי דבר לא היה משתנה גם בלעדי מלחמתן ההדדית הבלתי-פוסקת. לא בלבד שהמוסדות השליטים לא הורדו משלטונם במשך כל הזמן הזה ע"י שום מפלגה, אלא שגם מדיניותם כמעט שלא הושפעה מדברי בקרתן של המפלגות ומלחמתן בהם, באפן שאפשר לומר בבטחון כי שום התמודדות מפלגתית פנימית לא יכלה לשנות באפן מכריע את הרכבם ושטותיהם, כפי שקורה מדי פעם בפעם בארצות אחרות. מפלגה אחת היתה פועלת למעשה, מפלגת השלטון — שלא היתה בעצם אלא גורם משקי שריכוז בידו את תמורות ההון הלאומי ואת עבודות הבצוע הקשורות בהן. המפלגה השולטת לא היתה ביטוי ל„אידיאולוגיה“. היא היתה שלט חיצוני ליחידות-שלטון-כלכלי. נקודות-התישבות, טרוסטים הסתדרותיים ופקידות ציונית (היום: ממשלתית). אף החלוקה המרכסיסטית למעמד פועלים ומעבידיו אינה הולמת את המציאות שלנו.

האם צריך להבין מתוך כך כי „מפלגה“ זו מפלגת השלטון, היא הכח היחיד שקבע את מהלך העובדות בארץ? (מלבד הכחות הלא-יהודיים כמובן) — כך היה הדבר ללא-ספק אילו היתה המפלגה המסגרת היחידה לפעילותם של כחית עבריים. או אז היינו מגיעים לפני כמה שנים להתגשמות המלאה של תכנית מוריסון. למזלנו קמו בארץ צורות התארגנות ופעולות שונות בתכלית מן הצורות המפלגתיות. השם שטבעו לאנשים

הריפובליקאים בבחירות, לא יזלזל שוב אדם רציני בהשפעה רבת-המשקל שנותרה להם על מהלך מדיניותה של הממשלה אשר אינם משתתפים בה. גם השמרנים באנגליה אינם חשוכי השפעה לגבי מדיניותה של ממשלת הלייבור. אבל איזה הישג של השפעה חיובית או שלילית על הממשלה יכולים אנו לזקוף לזכותה של מפלגה כלשהי בארץ? — אין שום ספק שבתנאי הפרוד-בינציה הקיימים, בעצם המונח מפלגה, כבר כלולה עקרות מסויימת; ובעצם המחשבה להתרכז עכשיו במכשיר כזה כדי לחולל שנויים, יש כבר משום אבוד הפרספקטיבה של התנאים המיוחדים של העם והארץ וויתור כבד-משמעות על האפשרויות התהומיות הצפונות בעתיד הרחוק. התנאים המיוחדים כאן גרמו בעבר וגורמים עוד היום דיפרנציציה שונה לגמרי מזו שרגילים אצלנו להעתיקה מהדפוסים של מדינות ועמים אחרים. לא מלחמת-מעמדות ולא מלחמה על הדת הם המהותיים כאן.

דברי ימי ישראל הם דברי ימי הפורשים בישראל. שום אדם אינו טורח לזכור את המון עובדי האלילים המבוססים באור-כשדים שלעומתם היו אברהם אבינו ואנשיו כנופית פורקי עול. גם המוני מתנגדיהם של משה ומתתיהו ובר-גיורא והרצל, לא השאירו אחריהם דבר. ואם קוראים אנו היום בכתביו של פלביוס, הרי זה רק כדי לשמוע משהו על הקנאים. כל התופעות הללו, הגם שנראות בזמנן כבודות משקל ומכריעות — מטואטאות מן ההיסטוריה העברית במהירות וביעילות. נשארים אך ורק הפורשים וביסודם הפרישה הרעיונית, שדוקא בתוקף מהפכנותה מקיימת בתוכה את הצלילה העמוקה ביותר למקורות העבר עם המבט המרחיק ראות ביותר אל העתיד.

מ. שלו

אבל טעות יסודית היא לחשוב שהפרישה המזויינת היא עצם מהותה של הפרישה. לפרישה המזויינת בארץ קדמה פרישה רעיונית עמוקה וארוכה אשר הפרישה המזויינת היתה רק אחת ממסקנותיה ואשר מבלעדיה אין לתאר את המחתרת. מחשבות על הצורך להלחם בבריטים הבהבו מדי-פעם בחוגי מפלגות שונות. נתוחים מדעיים על גורמי האימפריאליזם והתנגשותו עם שאיפות העם העברי עמדו לרשותם של חוגים מסויימים הרבה יותר משעמדו לרשותה של המחתרת בראשית צעדיה.

אבל ארגוני פורשים צמחו אך ורק בפריפריה של הפרישה הרעיונית הקשורה בפעולתם הרוחנית-מהפכנית של ז'בוטינסקי, אורי-צבי-גרינברג ותלמידיהם. פרישה אין פירושה, איפוא, דוקא עם אקדח ביד. פרישה היא בראש ובראשונה: תפיסת מושגים אחרת. וכל מה שבא אחר-כך, בא כמסקנה מן ההבדל התהומי הראשון שבתפיסת המושגים. בדומה לכך, לא החל המשבר בפרישה בגלל תום הפרישה המזויינת. הוא בא כתוצאה מן המשבר בפרישה הרעיונית, שבו ניטשטשו התחומים בין מדינת ישראל לארץ ישראל, בין ישוב לאומה, בין סנוביזם ולתרבות. והוא חולף כתוצאה מן ההבחנה הברורה ההולכת ומוצבת מחדש בין שתי התפיסות.

שתי צורות הפרישה שידעה הארץ בדור האחרון, הפרישה הרעיונית והפרישה המזויינת, שתיהן לא היו קשורות קשר אורגני בפעלתנות מפלגתית. ביניהן ובין המוסדות התהלכו המפלגות כצללים מדברים. מי שחושב כי חל מפנה והקמתה של מדינת ישראל פירושה תנאים נורמליים למלחמת מפלגות כבארצות אחרות — משוה מין בשאינו מינו. באמריקה, הרי גם לאחר כשלונם של

ר' חנינא ור' יוחנן, שניהם אמרו: למה היו עשרת השבטים ושבט יהודה ובנימין דומים? לשני בני אדם שהיו מתכסים בשמלה חדשה בימות הגשמים. והיה זה בוגד מכאן וזה בוגד מכאן עד שקרעו אותה. פתיחתא דאיכה רבתי י"ב.